

SXEDIO.853

21.9.1964: Ο ΝΤΗΝ ΑΤΣΕΣΟΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΕΙ ΣΕ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΟΤΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩ ΤΟΝΙΖΕΙ ΠΩΣ ΑΝ ΕΙΧΕ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΤΟΝ ΕΚΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΣΤΟΛΟ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΛΥΣΕΙ ΑΜΕΣΩΣ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Μετά την κατάρρευση της μεσολαβητικής προσπάθειας του στη Γενεύη τον Αύγουστο του **1964**, ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Ντην Ατσεσον, επέστρεψε στην πατρίδα του και υπέβαλε έκθεση στον αμερικανό Πρόεδρο για όσα έκαμε ή απέτυχε να κάμει.

Όπως μετέδωσε το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων στις **21** Σεπτεμβρίου **1964**, σύμφωνα με όσα δημοσίευσε απογευματινή εφημερίδα της Νέας Υόρκης (την οποά δεν κατονόμασε) και αναδημοσίευσε η εφημερίδα Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ της Λευκωσίας την επομένη, ο Ντην Ατσεσον ανέφερε μεταξύ άλλων στην έκθεση του:

"Το Σύνταγμα το οποίον επεβλήθη εις τους Κυπρίους διά των συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου κατέστη εντελώς ασνεφάρμοστον και παρέχει προς τους τουρκοκυπρίους δυσαναλόγως ευνοϊκά δικαιώματα. Συνεπώς τούτο πρέπει να τροποποιηθή.

Οι Τουρκοκύπριοι υφίστανται εκ μέρους των Ελλήνων Κυπρίων σκληράς πιέσεις, αι οποίαι τους φέρουν εις απόγνωσιν και τους οδηγούν εις δυναμικάς αντιδράσεις εναντίον νομίμων αρχών.

Οι Έλληνες και οι Τούρκοι της Κύπρου έζων επί αιώνας ειρηνικώς και συνειργάζοντο φιλικώς, μόνον δε προσφάτως ανεζωογονήθη το παλαιόν μίσος, όταν κατά την διάρκειαν του απελευθερωτικού αγώνος των ελληνοκυπρίων οι άγγλοι κακώς εστατολόγησαν εις την αστυνομίαν τουρκοκυπρίους στρέψαντες αυτούς εναντίον των Ελλήνων.

Οι Τουρκοκύπριοι ευχαρίστως θα απεδέχοντο τας υπό του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου προταθείσας τροποποιήσεις του Κυπριακού συντάγματος εάν υπήρχε τρόπος να απαλλαγούν του φόβου ότι θα μετατραπούν

εις δευτέρας τάξεως πολίτας και θα στερηθούν των δικαιωμάτων των".

Σ' αυτό, σύμφωνα με την εφημερίδα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος θα δεχόταν σχετικές υποδείξεις. Πρόσθετε σύμφωνα εφημερίδα:

"Εξ άλλου αι ελληνοκυπριακαί επιθέσεις κατά των κατεχομένων υπό των τουρκοκυπρίων παραλιακών θέσεων και της νήσου ήσαν απολύτως δικαιολογημέναι μετά τας επανειλημμένας τουρκικάς απειλάς περι επικειμένης αποβάσεως.

Αι θέσεις αύται απετέλουν ιδεώδη σημεία διά την Τουρκίαν προς δημιουργίαν προγεφυρώματος λαμβανομένης υπ' όψιν της πραγματικότητος ότι αύται κατοικούνται αποκλειστικώς υπό τουρκοκυπρίων.

Συνεπώς μόνος τρόπος διά την αντιμετώπισιν των επιθέσεων αυτών ήτο η από αέρος υποστήριξις των μαχομένων τουρκοκυπρίων εκ μέρους της Τουρκίας, εφ' όσον αντικειμενικός σκοπός της τελευταίας ήτο η δημιουργία τετελεσμένου γεγονότος εις την νήσον.

Το γεγονός ότι η Τουρκία εχρησιμοποίησεν, ως μη ώρειλεν, (εις την έκθεσιν του ο κ. Ατσεσον προτείνει την λήψιν των αναγκαίων μέτρων και την επιβολήν των εκ των συμφωνιών προβλεπομένων κυρώσεων εναντίον αυτής), τα μόλις εξ αμερικής καταδιωκτικά διά να προβή εις επιθέσεις εναντίον των ελληνοκυπριακών θέσεων και χωρίων είναι απaráδεκτον.

Επί πλέον εις την έκθεσιν του ο κ. Ατσεσον καυτηριάζει την χρησιμοποίησιν υπό των Τούρκων ροκετών, πυρομαχικών και εμπρηστικών βομβών Ναπάλμ, αι οποίαι λόγω της εσπευσμένης χρησιμοποίησεως των έφερον ακόμη τα διακριτικά της αμερικανικής προελεύσεως των.

Τούτο, λέγει, εξήγειρε το μίσος των Ελληνοκυπρίων εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών, άνκαι η ηγεσία της ελληνικής και Κυπριακής Κυβερνήσεως εγνώριζεν ότι αι Ηνωμέναι Πολιτείαι παρέχουν τοιούτον υλικόν, εις όλα τα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ, όπως και εις την Ελλάδα.

Εν τούτοις όμως ουδείς Ελλην ή Ελληνοκύπριος

παραδέχεται ότι η αμερικανική Κυβέρνησις απώλεσε τελείως τον έλεγχο επί των πολεμοφοδίων αυτών από της στιγμής κατά την οποίαν τα παρέδωσεν εις την Τουρκίαν.

Αι εις την Κύπρον τουρκικαί στρατιωτικάί δυνάμεις, (κακώς και αυθαιρέτως), επ' ουδενί λόγω δέχονται να επανέλθουν εις τους στρατώνας των. Εις την υπόμνησιν την τόσον λογικήν ότι αι ελληνικάί δυνάμεις δεν εγκατέλειψαν τους ιδικούς των στρατώνας, οι Τούρκοι απαντούν με τον ισχυρισμόν ότι η αρχική δύναμις των **1.000** Ελλήνων στρατιωτών υπερέβη ήδη τας **5.000** διά λαθραίων μεταφορών λησμονούντες ότι και αυτοί διέπραξαν το ίδιον και εις ευρυτέραν μάλιστα κλίμακα.

Ως συμπέρασμα εις την έκθεσιν του ο κ. Ατσεσον, συνιστά την συνέχισιν των αμερικανικών προσπαθειών δι' ειρηνικήν επίλυσιν του προβλήματος και ως άμεσα μέτρα υποδεικνύει την παράτασιν της εντολής των δυνάμεων του ΟΗΕ εις την Κύπρον και την παροχήν εγγυήσεως ότι δεν θα αποτολμηθούν δυναμικάί λύσεις από οιασδήποτε πλευράς".

Παράλληλα σε τέσσερις τουλάχιστον περιπτώσεις αργότερα ο Ντην Ατσεσον μίλησε δημόσια για το Κυπριακό.

Σ' αυτά που είπε όμως φαινόταν καθαρά η νοοτροπία του και η εκ των υστέρων επιβεβαίωση των υποψιών των Κυπρίων ότι οι αμερικανοί το μόνο που ενδιαφέρονταν ήταν να επιβάλουν επιβάλουν τα σχέδιά τους στην περιοχή διαμοιράζοντας την Κύπρο μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, αλλά και διατηρώντας στην Κυπρο τις βρετανικές βάσεις.

Στην πρώτη περίπτωση, σε μια επιστολή του στην εφημερίδα "Ουάσιγκτων Ποστ" (Καθημερινή Αθηνών **8.10.1964**) μετά την υποβολή της κυπριακής προσφυγής στα Ηνωμένα Έθνη, άφηνε υπαινιγμούς εναντίον του Προέδρου Μακαρίου ότι δεν ήταν αρεστός στις Ηνωμένες Πολιτείες και σημειωνε ότι το Κυπριακό θα λυόταν μόνο από το ΝΑΤΟ και μάλιστα όταν στο νησί θα βρισκόταν κυβέρνηση που θα ενέπνεε εμπιστοσύνη

στους αμερικανούς:

"Από την προσωπική πείρα που απέκτησα, το παρελθόν θέρος, εξ αφορμής του κυπριακού μωρώ να πω, ότι τούτο θα λυθεί από μια συνέλευση του ΝΑΤΟ. Το κυπριακό, όπως και μερικά άλλα προβλήματα που ανέκυψαν μεταξύ της Κυβερνήσεως Ντε Γκωλ και των άλλων δυτικών συμμάχων, οφείλονται σε πραγματικές ή υποθετικές διαφορές απόψεων ή εθνικά συμφέροντα. Το να πιστεύει κανείς, ότι είναι δυνατή η επίλυση τους από Κογκλάβιο, οφείλεται στην αφέλεια της απειρίας. Πρώτο βήμα για την επίλυση τους θα ήταν η εξασφάλιση, όπως των ενδιαφερομένων κυβερνήσεων, να ηγούνται άτομα τα οποία εμπνέουν πλήρη εμπιστοσύνη στις άλλες Κυβερνήσεις".

Σε μια δεύτερη περίπτωση ο Ντην Ατσεσον, μιλώντας στο πλαίσιο διάλεξης του με τίτλο "ηθικολογία στις διεθνείς σχέσεις" στο Κολλέγιο Άμχερστ, του Πανεπιστημίου της Μασσαχουσέτης (εφημερίδα ΑΓΩΝ **12.12.1964** σε αναδημοσίευση από την αθηναϊκή Καθημερινή) τάχθηκε εναντίον της αυτοδιάθεσης των λαών και υπέρ της χρήσης δύναμης από μέρος των Αμερικανών στην επίλυση των διαφορών.

Στην ομιλία του ο Ντην Ατσεσον είπε ότι πιστεύει πως η αμερικανική Κυβέρνηση οφείλει να μη εφαρμόζει αρχές και δόγματα αλλά να χρησιμοποιεί μέσα που οδηγούν στην επιτυχία των μεγάλων αντικεμενικών σκοπών.

Πρόσθεσε:

"Εδώ και αρκετά χρόνια διατυπώνεται η ιδέα ότι η Αμερική οφείλει να απαρνηθεί τη βία σε όλες τις περιπτώσεις και να εφαρμόζει την αρχή της αυτοδιάθεσης. Στις εξωτερικές υποθέσεις μόνον ο σκοπός μπορεί να διακαιολογήσει τα μέσα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ορισμένοι σκοποί μπορούν να δικαιολογήσουν ο,τιδήποτε. Είναι ανόητο, η Αμερική να αποστερήσει τον εαυτό της από του να χρησιμοποιεί βία. Εξ άλλου η ακολουθούμενη αρχή της αυτοδιάθεσης είναι απατηλή. Κατά τη συνεχιζόμενη διαμάχη για την

Κύπρο επικαλέσθησαν την αρχή αυτή όλα τα μέρη για να υποστηρίξουν τις επιδιώξεις τους: Ολοι σχεδόν οι κύπριοι για να δικαιολογήσουν την επανάσταση κατά της βρετανικής κυριαρχίας. Ο Μακάριος για να υποστηρίξει ανεξάρτητη Κυβέρνηση σε ολόκληρη τη νήσο. Οι Ελληνοκύπριοι για να επιτύχουν την Ένωση και οι τουρκοκύπριοι τη διπλή ένωση και διχοτόμηση.

Η αρχή αυτή, παρά την αποδοχή της από τον Πρόεδρο Ουίλσον έχει αμφίβολη ηθική ιστορία. Ο Ουίλσον την χρησιμοποίησε εναντίον των εχθρών μας στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο για να διαλύσει την αυστροουγγρική και την οθωμανική αυτοκρατορία με αποτελέσματα τα οποία δύσκολα εμπνέουν ενθουσιασμό σήμερα. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο επικαλέστηκε την αρχή αυτή εναντίον των φίλων μας προς διάλυση των αποικιών τους".

Σε μια άλλη περίπτωση **(27.10.1966)** μίλησε για όλα και είπε ότι αν είχε στη διάθεση του τον Έκτο Αμερικανικό Στόλο θα έλυε αμέσως το Κυπριακό υπαινιγόμενος ότι αυτά που έγιναν με τους τουρκικούς βομβαρδισμούς, στη διάρκεια της μεσολαβητικής του προσπάθειας για επίλυση του Κυπριακού, ήταν πολύ λίγα μια και δεν έλεγχαν οι αμερικανοί τις επιχειρήσεις.